

Četvrtak, 17. jun 2004.

Statusna konferencija

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 10.01 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice), neću da tražim da se strane predstave, već ste nam svi poznati. Ovo je konferencija pred početak izvođena dokaza Odbrane po Pravilu 73ter. I svrha je da se pomoću ove sednice Pretresnom veću omogući da donosi odluke, kako da se vodi izvođenje dokaza Odbrane. Mere koje će da se usvoje biće u prilog ekspeditivnosti izvođenja dokaza Odbrane i u isto vreme 'e da osiguraju pravičan postupak za optuženog. Da vam kažem kako ćemo danas da radimo: Pretresno veće je dobilo podneske od Tužilaštva i od amikusa, isto tako smo dobili podneske od optuženog. Na sednici o Pravilu 15bis 25. marta, Pretresno veće je dobilo puno ideja i u skladu sa tim izvorima napravio sam spisak pitanja kojima ćemo da se bavimo. Naznačiću kako Pretresno veće planira da se bavimo ovim pitanjima. Takođe ću da tražim od strana i od amikusa da oni na to daju svoje komentare. Ti komentari će da budu prezentirani pre nego što dođe do konačne odluke. Međutim ne želim da strane bez ikakvog redosleda pokreću pitanja. Kada ja prođem kroz svoj spisak, ako ostaje neko pitanje koje ja nisam pokrio, onda strane mogu da pokrenu i ta pitanja. U principu ja ću da radim na osnovu podnesaka koje su predali zastupnici Tužilaštva i prvo ćemo da govorimo o paragrafima od 8 do 13 podneska. Gospodine Kej (Kay), da li postoji nekakav problem?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Sada više ne.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Tužilaštvo tvrdi da treba da se ograniči broj svedoka Odbrane. Pretresno veće je razmotrilo pažljivo ovo pitanje i neće da odredi broj svedoka. Neće da postavi ograničenja na broj svedoka. Ograničenja će da se postignu tako što će Pretresno veće, nalogom koji je donelo ranije, da izvođenje dokaza Odbrane mora da se izvrši u roku od 150 dana. A drugi način na koji ćemo da ograničimo broj svedoka je, naravno, normalna primena Pravilnika o postupku i dokazima (Rules of Procedure and Evidence) i sada mislimo na pravila koja se odnose na relevantnost dokaznog materijala. Neće da se dozvoli izvođenje dokaza, osim ako nisu relevantni, ali nećemo da stavimo ograničenje na broj svedoka. Želim da vam kažem, gospodine Miloševiću, da treba da imate u vidu to da u roku od 150 dana rasprave, a to je vreme koje je Tužilaštvo imalo da izvede svoje dokaze. Oni su pozvali oko 300 svedoka i koristili su proceduru po Pravilu 89(F) i 92bis, a što im je omogućilo da to urade putem uvođenja izjava svedoka, tako da bi trebalo to da uzmete u obzir. Što se tiče pitanja relevantnosti, primetio sam, gospodine Miloševiću, u vašem podnesku po Pravilu 65ter, jednu veću kategoriju svedoka koji treba da svedoče o svom zarobljeništvu. To je pitanje koje će Pretresno veće vrlo pažljivo da prati, što se tiče relevantnosti svedočenja tih svedoka. Još jedno sredstvo koje je na raspolaganju Pretresnom veću da bi ograničilo broj svedoka je da se osigura što je god moguće više da dokazi ne budu kumulativni. To je pitanje diskrecije, ali dokazni materijal ne treba da bude suviše kumulativan i Pretresno veće će to vrlo pažljivo da prati. Želim da kažem da izvođenje dokaza Odbrane je nešto što traje, što će biti podložno daljem razmatranju, kako se to izvođenje dokaza bude odvijalo. Sledeće pitanje na spisku je redosled svedoka. To su pasusi od 20 do 26 podneska Tužilaštva. Gospodine Miloševiću, želim da potpuno jasno shvatite da ćemo mi od vas da tražimo da svoje dokaze izvodite u jednom određenom redosledu i da to mora da se odvija prema jednoj optužnici, pa onda drugoj, pa onda trećoj. Ne želimo da vam se preklapaju svedoci. Recimo, ne želimo da počnete sa svedocima iz predmeta o Kosovu, pa onda sledećeg dana da pređete na svedoke koji se odnose na Hrvatsku, a onda sledećeg

dana na one koji se odnose na Bosnu. Tako da osim toga što ne želimo da se preklapaju svedoci. Dokazi moraju da se izvode po svakoj optužnici pojedinačno. Naravno, na vama je da odlučite o redosledu po kome ćete da zvodite svedoke, ali u okviru svake pojedinačne optužnice. Pretresno veće traži da optuženi napravi i preda spisak svojih prvih 50 svedoka u redosledu po kome će da budu pozivani da svedoče. Optuženi takođe treba svake nedelje da da spisak svedoka i taj spisak treba da se da poslednjeg dana zasedanja Suda za rasprave sledeće nedelje. To bi onda značilo da se spisak preda u četvrtak, a možda nekad i u sredu. Na tim spiskovima će da se nalaze imena po Pravilu 65ter, broj svakog svedoka, kao i procena vremena koje će da bude potrebno za glavno ispitivanje tog svedoka. Treće pitanje je u vezi sa imenom svedoka i to su pasusi od 14 do 18 podneska. Pretresno veće je već naložilo da optuženi preda imena svedoka po Pravilu 65ter, osim onih za koje je on naveo da će tek kasnije da se obelodani njihovo ime zbog mera zaštite, Tužilaštvu i amikusima. Rok da se taj materijal preda je već prošao, gospodine Miloševiću, tako da morate odmah to pitanje da rešite. Gospodine Miloševiću, želim da vas pitam koliko svedoka sa vašem spisku će kasnije da budu otkriveni?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sada ne mogu da vam dam tačan odgovor, gospodine Robinson (Robinson). Vi ste dobili, ja se nadam ...

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak ja nisam dobio prevod. Samo trenutak, molim vas. Počnite ponovo.

prevodioci: Da li možete da čujete prevod na engleski?

SUDIJA ROBINSON: Sada da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne mogu sad da vam dam tačan broj. Vi ste dobili ove što ste tražili, da vam se obelodane imena, pretpostavljam negde preko 1.300 i nešto imena, blizu 1.400. Nije reč o tome

da se govori o zaštiti, nego o tome da je bilo nemoguće za ovo kratko vreme da ja i moji saradnici obavimo razgovor sa svedocima koji žele da svedoče, a treba da se izjasne da li se slažu da se imena obelodane već sad. Tako da ovo, 1.300 ili 1.400, koliko ste dobili, znači da je sa svim tim svedocima obavljen razgovor i da su se oni složili da mogu da im se imena obelodane. Naravno, samo za vas. Preostaje da se obavi još jedan deo posla oko ostalih. Međutim to je pitanje, kao što i sami možete zaključiti, vezano sa ovim šta ste maločas rekli. Mislim ograničavanje. Tako da je, ako bi se to, ako bi se pri tome ostalo, onda se postavlja pitanje jedne nove selekcije koju bih ja morao da izvršim, a to je veoma teško, ali ja ću se na to pitanje vratiti, pošto ste rekli da idete pitanje po pitanje, kad budete rekli da to pitanje razmatramo, danas u toku dana ili, ako želite, mogu i sada da vam kažem.

SUDIJA ROBINSON: Ne, sačekajte kada se budemo bavili tim pitanjem. U stvari, da li hoćete da kažete da vam treba više vremena da odredite koje svedoke ćete da stavite pod kateogriju odloženog obelodanjivanja? Još niste uspeli da razgovarate sa svim svedocima? Da li znate možda koliko će vremena da vam treba da završite to sve?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Treba mi još nekoliko nedelja, svakako, da završim samo taj posao, a da za to vreme ne radim ovaj drugi posao koji mi je neophodan za pripremu, ali i na to ćemo doći.

SUDIJA ROBINSON: Drugo pitanje koje je pokrenulo Tužilaštvo u vezi sa ovim je to da optuženi treba da dostavi datum rođenja za svakog svog svedoka sa spiska 65ter i Pretresno veće će da traži gde je to moguće da optuženi da tu informaciju. Kao jedan opšti komentar želim da kažem to šta je Tužilaštvo uradilo u smislu dostavljanja informacija optuženom nije možda sasvim ispravna osnova da se određuju odgovornosti optuženog, zato što Tužilaštvo, po pravilima, ima obaveze koje Odbrana nema. Suprotno tome, Odbrana ima obaveze koje ne važe za Tužilaštvo. Međutim, Pretresno veće ima to

ovlašćenje da vodi ovaj Predmet i to me onda dovodi do sledećeg pitanja. To je iz pasusa 19 podneska Tužilaštva i to je zahtev da se od optuženog traži da dostavi detaljnije rezimee o onome o čemu će svedoci da svedoče. U vezi sa ovim, ja želim da vrlo kratko strane daju svoje komentare o tome, a i amikusi. To je vrlo važno pravno pitanje, o tome koliko daleko može da se ode u tome da se od optuženog traži više pojedinosti u ovoj fazi postupka. Odbrana ima pravo da čuti, da ne otkrije svoju teoriju o Predmetu i mora da se pazi da se ovo pravo ne ugrozi time što bi se dostavljali detaljniji rezimeei. Ovo je važno pravno pitanje i želim vrlo, vrlo kratko da čujem šta strane misle o tome. Počecemo prvo sa gospodinom Miloševićem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Poenta svega onoga šta ja želim da uradim ovde je iznošenje istine. Vama je poznato da su ovde izrečene najteže optužbe, a istovremeno meni je poznato i ne samo meni, nego čitavoj javnosti u Srbiji, da su ovde iznete najveće laži. Jedino sredstvo protiv toga je iznošenje istine. Ja upravo želim ovde, pred javnošću, da dokažem da se radi o lažnim optužbama koje su iznete i protiv Srbije i Savezne Republike Jugoslavije i mene lično, protiv onoga šta se ovde najčešće zove "srpske snage", "vojska", "policija", "crkva", "Akademija nauka". Mnoštvo istorijskih ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, prekinuću vas. Molim vas da se konkretno bavite onim pitanjem koje sam naveo i da vrlo kratko date svoje komentare o zahtevu Tužilaštva za dostavljanjem detaljnijih rezimea. Ne želimo govor od vas. Ako nemate ništa da kažete o tome, o toj pravnoj temi, a radi se o pravnom pitanju, onda molim vas da to kažete, da možemo da damo reč Tužilaštvu i amikusima. Znači samo možete da govorite sada o tom pitanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, gospodine Robinson. Vi ste upravo rekli da to nije moja obaveza. Naravno, vi možete sve da proglasite za obavezu, ali ja ne vidim ni jedan razlog da pripremam rezimea svedočenja svedoka i da ih unapred dostavljam, pogotovo kada se

ima u vidu, ne samo pravni razlog o kome vi govorite, nego i vreme koje bi za to bilo potrebno. Maločas ste čak pomenuli da sada uvodite i zahtevate od mene da vam dam i datum rođenja za svakog svedoka. Ja nisam pribavljao te podatke, jer ih jednostavno nisam smatrao važnim. Svi su punoletni i nije mi palo napamet da treba da ima svaki svedok datum rođenja. To znači da sad kroz 1.500 ili 1.600 ponovnih kontakata treba da se dođe, na primer, do datuma rođenja. Što se tiče rezimea, smatram da oštećuje u svakom pogledu moja prava da ja unapred dajem drugoj strani rezimea svedočenja svedoka koje mislim da pozovem. Ukratko, u spisku koji sam vam dao postoji naznaka o čemu svedok svedoči, da li se radi o ličnim saznanjima, da li se radi o nečemu drugom. Najviše se radi, naravno, o ličnim saznanjima o određenim događajima, o određenim prilikama, o svemu što smatram relevantnim. Prema tome, to je dovoljno kao informacija za drugu stranu.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Miloševiću. Koliko sam shvatio, vi tvrdite da imate pravne primedbe na to i kao stvar prakse smatrate da je to nepotrebno opterećenje. Isto tako želim da vam kažem u vezi sa datumima rođenja svakog svedoka. Mi ćemo da tražimo od vas da to pružite. To sam vrlo jasno rekao, da to pružite gde god možete. Izvolite, gospodine Najš.

TUŽILAC NAJS: Pretresno veće se pozvalo na podnesak, naravno podnesak je poverljiv i paragraf koji se bave tom temom je, u stvari, paragraf broj 19, nema potrebe da to ponavljam. Mi smo predložili određene obrasce za rezimee koji bi možda mogli da pomognu Pretresnom veću i možda bi bili onda i u skladu sa pravilima i praksom Pretresnog veća. To pravilo može da se nađe pod 65ter(G), gde se, u stvari, govori o prirodi rezimea. Tu se, u stvari, govori o rezimeu činjenica na osnovu kojih će svedok da svedoči. Donekle to treba da se kvalifikuje i kaže se da Odbrana ima obavezu da navede tačke iz optužnice o kojima će da svedoči svedok. Možda je teško da se to uradi ako se daju samo vrlo šturi rezimei. Pored toga, Pretresno veće

možda misli da može da obavlja neke funkcije po Pravilu 73ter, na primer koje se bave procenom dužine glavnog ispitivanja, ako postoji rezime o svedočenju svedoka.

SUDIJA ROBINSON: Pitanje ovde je sledeće: da li je optuženi izvršio svoju obavezu na osnovu Pravila 65ter(G) tako što je već dao materijal kao rezime činjenica? Koliko sam shvatio vi tražite detaljnije informacije. U tom slučaju treba da razmotrite da li taj zahtev za više detalja u rezimeu možda ne krši ili se približava kršenju prava optuženog da ne otkrije svoju teoriju odbrane. Kao što znate praksa Tirbunala je da optuženi ne mora da podnese izjave svedoka, tako da što više podataka vi tražite, vi se približavate sve više tome da tražite izjavu svedoka. U stvari to je pitanje. Ja želim da vidim da li je ranija praksa nešto šta ide u prilog tome, dostavljanje detaljnijih rezimea. Da li ste se vi bavili tim pitanjem kroz praksu Tribunala? Mi smo našli jedan predmet gde je podnet zahtev da se uradi, da se podnese nešto što bi bilo slično izjavama svedoka i, naravno, Pretreso veće nije odobrilo ukazujući na činjenicu da to nije dozvoljeno na osnovu pravila, ali jeste odobrilo da se dostave rezimei. Bio je još jedan predmet davno pre nego što je sačinjeno Pravilo 65ter(G) koje je otišlo u drugu krajnost. Zato smo mi hteli da se informišemo o tome kakva je praksa. Hajde da probamo da utvrdimo šta je praksa. Na Pretresom veću je da donese odluku. Praksa je jedna stvar, ali mi moramo da donesemo odluku i koje ćemo pravilo da primenimo.

TUŽILAC NAJS: Što se tiče prakse, ne znam ništa više od ovoga šta ste vi naveli, ali ako se setim još nečega, to ću kasnije da spomenem. Imamo samo ograničen materijal koji bi mogao da nas usmerava i mislim da smo vam na to ukazali. I treba to da se gleda u kontekstu vaših ovlašćenja po Pravilu 73 i vi možete da izvršavate ta ovlašćenja samo ako rezime ima nekakvu vrednosti i pruža dovoljnu količinu detalja, da biste mogli da ispunjavate ta svoja ovlašćenja.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali pravila moraju da se tumače u skladu sa Statutom (Statute).

TUŽILAC NAJS: Naravno.

SUDIJA ROBINSON: Jedna stvar je da se u pravilima kaže "rezime", ali, po mom mišljenju, govorim za sebe, ali pravila ne dozvoljavaju da Pretresno veće traži onu vrstu pojedinosti koje bi dovele do toga da onda optuženi otkrije više o izvođenju svojih dokaza.

TUŽILAC NAJS: U redu, časni Sude. Mi se ne slažemo, uz dužno poštovanje, o ovome. Onaj nivo pojedinosti u rezimeu koji smo mi tražili u stvari uopšte ne dovodi do preteranog otkrivanja predmeta Odbrane, ali radi se o merama efikasnosti kada se govori o vođenju predmeta i onda ima smisla da se ta pravila primene, a da se ne šteti optuženi na bilo koji način. Pored toga Pretresno veće je uvek u situaciji, a to ste mi jasno i rekli u vašem izdvojenom mišljenju u nedavnoj odluci, da uvek možete da zanemarite materijal koji ste pročitali. Naravno zato što se ovde radi o Pretresom veću koje sačinjavaju profesionalne sudije, ako se kasnije pokaže da je taj materijal nešto šta je bilo nepotrebno u predmetu. Tako da kada govorimo o sukobljenim interesima i pravima optuženog da neotkrije previše i obaveze Pretresnog veća da vodi predmet efikasno i da izvršava pravila i diskreciju koju ima po Pravilu 73, mi želimo da vi kažete da je potrebno da se pruži mnogo više pojedinosti, da optuženi to treba da uradi i to mnogo više nego što je to učinio u ovim izuzetno šturim rezimeima, iako, naravno, ne može se kaže da je to izjava svedoka. Nema sumnje da mnogi ljudi prate ovaj proces koji bi mogli možda da nešto dodaju informacijama koje ja imam i ako još nešto ima u praksi, na to ću da vam skrenem pažnju. Možda ima nešto iz *Predmeta Kordić*. Ne znam da li mogu da vam pomognem više o tome.

SUDIJA ROBINSON: Da. Hvala vam.

TUŽILAC NAJS: Dajte mi samo minut. Kolega mi je skrenuo pažnju na jednu stvar. Vi ste optuženom objasnili da jedna od stvari koju ne

sme da učini je da izvodi kumulativne dokaze. Ako ostavimo po strani druge zahteve koje će Pretresno veće njemu da postavi u vezi sa dostavljanjem materijala prilikom korišćenja svojih prava i dužnosti, Pretresno veće će želeći da ima naku vrstu rezimea i koje treba da dobije ranije, a na osnovu čega može da se zaključi da dokazi neće da budu kumulativni. Vidimo kakve su posledice ukoliko Pretresno veće ne može da zna te stvari unapred. Doći ćemo do toga da ćemo da imamo zakazane dane rasprave, svedoci će da dođu ovamo, a Pretresno veće neće da zna o čemu će svedoci da govore, u skladu s tim Pretresno veće neće da zna da li je iskaz svedoka prihvatljiv sve dok svedok ne počne da govori. Tek će onda Pretresno veće da donese odluku o tome da je iskaz neprihvatljiv i na taj način ćemo da izgubimo radne dane. Za dobro upravljanje predmetom, a to je ono na šta pazi Pretresno veće, treba više detalja nego što ih sada imamo.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Najs.

SUDIJA KVON: Jedna stvar u vezi sa rezimeima. Pitam se da li bi gospodin Najs ili gospodin Kej mogli da odgovore na moje pitanje? Upravo smo primili poverljivi raspored svedoka koji je dostavio optuženi. Ja sam ga dobio neposredno pred ulazak u sudnicu. I ovde vidimo neke kratke rezime. Moje pitanje glasi: da li su ti rezime i iskaza identični rezimeima koje smo dobili u podnesku po Pravilu 65ter ili ti rezime i sadržavaju nešto više informacija i konteksta?

TUŽILAC NAJS: Nisam proverio, nisam pogledao da li se radi o identičnim stvarima o onima šta je stajalo u podnesku po 65ter. Evo vidim da neko klima glavom.

PRIJATELJ SUDA KEJ: To su rezime i po Pravilu 65ter(G).

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC NAJS: Kažu mi, a još ću da pokušam da proverim tokom

pauze, ako budemo imali pauzu, da je u dva slučaja bilo traženo da Odbrana dostavlja tajne informacije, to je bilo u dva predmeta: *Predmet Tuta i Štela* i *Predmet Blagojević*. Tokom pauze ću da pokušam da dobijem primere rezimea koji su optuženi trebali da dostave u tim predmetima.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Najs. Gospodine Kej (Kay).

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ako pogledamo Pravilnik, mislim da na samom početku mora jasno da se kaže da se ovde koristi reč "rezime", a ne reč "izjava", niti "predloženo svedočenje". Za Odbranu to je pitanje korišćenja sredstava, između ostaloga. Vreme koje se potroši na pisanje detaljnih rezimea, a koji bi sadržavali sve činjenice i sve detalje, čak iako nije u narativnoj formi kao što to nalazimo u izjavama, to je jedan posao koji oduzima mnogo vremena i mnogo sredstava, a koje Odbrane obično nemaju. Prema mom iskustvu to je previše da se očekuje od tima Odbrane, a na osnovu resursa koje ima da to učini tokom suđenja. Tužilaštvu je lakše. Oni su smešteni ovde u ovoj zgradi, imaju veliku administraciju, daleko više sredstava nego što imaju optužene osobe. Oni mogu da daju detaljnije informacije. Oni mogu da daju onakve rezime kakve smo mi dobijali tokom izvođenja dokaza Tužilaštva, tokom poslednje dve i po godine ovog suđenja. Kada je reč o Odbrani, vi ste ispravno konstatovali da postoji povlastica protiv samooptuživanja koja je utvrđenja Pravilnikom o postupku dokazima ovog Suda. To su informacije koje se ovde traže, a koje ne utiču na to pravo optuženog. Po našem mišljenju, te informacije su tek indikator za sudije koje razmatraju dokaze o tome šta je tema predloženog svedočenja svedoka Odbrane tokom rasprave. Često su te kratke naznake o prirodi iskaza dovoljne i ukoliko sudije vide da u takvom rezimeu postoje naznake koje omogućuju da će iskaz da bude kumulativan u odnosu na druge iskaze u suđenju, sudije mogu o tom pitanju da razgovaraju sa optuženim. Oni mogu da kažu "mi smo do sada već čuli mnogo o tom konkretnom logoru ili o toj konkretnoj činjenici. Recite nam da li će ovaj svedok ad govori nešto više od onoga šta smo čuli do sada?"

Da li će on da baci neko novo svetlo za koje vi smatrate da je neophodno, za izvođenje vaše odbrane?" Mislimo da uz takve jednostavne naznake i indikatore, da će to da bude dovoljno da se ispuni zahtev iz Pravilnika. Pravilnik ne traži da optuženi dostavi detalje na osnovu kojih bi Tužilaštvo moglo da kritikuje njegove svedoke, na osnovu kojih bi ono moglo da ispituje o predhodnim nepodudaranim izjavama, da bi moglo da se ulazi u ovlašćene materijale optuženog, koje ima on ili njegovi savetnici. Pravilnik ne traži takvu vrstu operacije, to nije njegova svrha. Pravilnik traži tek naznake o kojim će pitanjima da govori svedok. Moramo da imamo na umu fundamentalne principe koji stoje u osnovu Pravilnika o postupku ovoga Suda. Neke od njih ne treba ni na koji način podrivati, budući da dolaze iz običajnog međunarodnog prava, prepoznaju ih sve pravne jurisdikcije u čitavom svetu i mislim da iz Pravilnika sasvim jasno proizilazi da je to namera ovog pravila. Kada je reč o praksi, ako gledamo druge predmete, u prvom predmetu, *Predmetu Tadić*, doneta je odluka u prilog Odbrane i tamo se, na kraju, razgovaralo o tome da se to svodi na pitanja pravnih i profesionalnih povlastica. Mislim da i ovde imamo to pitanje. U drugim predmetima zastupnici Odbrane ponekad su predavali rezime ili čak i izjave kako bi pomogli drugoj strani i sudijama. Međutim, to je uvek bilo na dobrovoljnoj osnovi i ovakve slučajeve treba vrlo pažljivo proučiti, kako bi smo bili sigurni da praksa koja se navodi u prilog jednom stavu nije rezultat prinude, nego je u tom konkretnom slučaju Odbrana pristala da to učini iz svojih ličnih razloga. Možda su oni želeli da pozovu veliki broj svedoka u ograničenom vremenu i smatrali su da je to ekspeditivan način da se to obavi. Prema tome, sve to zavisi o konkretnim okolnostima predmeta.

SUDIJA ROBINSON: Da, to sam shvatio upravo kako ste vi to rekli. U praksi, u većini predmeta informacija se dostavlja kao rezultat saradnje Odbrane i Tužilaštva i to na dobrovoljnoj osnovi. Prema tome, Presesno veće će pažljivo da prouči slučaj kako bi donelo odluku po tom pitanju.

SUDIJA BONOMI: Imam pitanje za gospodina Najsa, a možda ćete i vi imati nešto da kažete o tome, gospodine Kej. Meni se čini, gospodine Najs, na osnovu onoga šta ste rekli da je vaša glavna briga u vezi sa ovim to da vi želite da osigurate da Sud ima dovoljno informacija kako bi mogao da upravlja izvođenjem dokaza Odbrane. Meni se činilo da su vaši argumenti ograničeni na to. Sada kada čitam paragraf 19 u vašem pisanom podnesku, meni se čini da vi od nas tražite da mi od Odbrane tražimo one materijale za koje smatramo da će nam biti od pomoći prilikom izvođenja dokaza Odbrane.

TUŽILAC NAJS: Naravno, mi bismo se lakše pripremili za unakrsno ispitivanje kada bi smo imali opširnije rezimee i mislim da je to bio slučaj i u drugim predmetima i Pretresna veća u drugim predmetima su našla za shodno da prinude Odbranu da da detaljnije rezime. Međutim, imajući u vidu ograničenja na regulativnu strukturu sa kojom se ovde bavimo i činjenicu da optuženi nije pravno zastupan, osnova zahteva za detaljnije rezimee leži u potrebi Pretresnog veća da bude u stanju da na pravilan način upravlja suđenjem. Ja ne isključujem da postoje i druge svrhe za detaljnije rezimee, ali glavni razlog za traženje rezimea u ovom Predmetu je to da Pretresno veće mora da bude u stanju da na odgovarajući način upravlja suđenjem. To znači da moramo da dobijemo daleko detaljnije rezimee nego što smo dobili.

SUDIJA BONOMI: Moglo bi se reći da je to fundamentalna baza za zahtev i da to ne može uticati na pravo da optuženi ne obelodani svoje teze unapred.

TUŽILAC NAJS: U izvesnom smislu bih taj argument mogao da usvojim. To sam već spomenuo kada sam rekao da bi Pretresno veće moralo da ima detaljniji materijal i da ga ostavi po strani, da ga ne uzme u obzir ako materijal nije značajan, recimo ako svedok ne

bude pozvan ili ukoliko svedok počne da govori o nečemu što nije predviđeno u samom rezimeu. Prema tome, ja bih vam zahvalio i usvojio vaš argument u vezi sa ovim.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Želo bih nešto da kažem u vezi sa paragrafom 19, to je strana 10. Radi se o svedocima političarima i vojnicima visokog ranga i tamo se traži da se predaju specifični detalji o tome kada u kom svojstvu i za koju svrhu se svedok sastao sa optuženim ili poznao optuženog i šta je on rekao. Po našem mišljenju to, na primer, daleko izlazi iz onoga šta će Pretresnom veću da treba. Ovim se zapravo daje oružje u ruke Tužilaštvu, jer to bi dovelo do situacije u kojoj oni traže da optuženi odustane od povlastica koje ima. Ovde se ne radi o tome da sudije budu u stanju da izuzmu neke dokaze ili da ignorišu stvari koje nisu iznete na pravilan način. Ovo ovde šta sam sada pročitao nije pitanje koje se tiče sudija. Jedanput kada ovo izađe u javnost, kada dobiju sudije, onda dobije i Tužilaštvo i to su onda informacije kojima oni mogu da se koriste protiv optuženog. Oni na ovaj način traže da se ide na situaciju gde bi oni imali mnogo više informacija nego što bi inače imali. Zatim, kaže se, "konkretni detalji o događajima, mestima, značajnim sastanacima i/ili osobama, i/ili strukturama o kojima će da svedoči svedok, kao i detalji na osnovu kojih svedok ima saznanja o ovome". Prema tome, sada se od svedoka čak traži da u tom rezimeu i opravda ono o čemu će da govori. Od svedoka se traži da obelodani svoj kompletan iskaz, razgovore, ono šta se dogodilo. Sve to, po našem mišljenju, ide daleko van okvira rezimea. To sada postaje objašnjenje. I vidimo da se ovde razvija jedno bojno polje između Tužilaštva i svedoka. "Znači vi imate to mišljenje, na taj način ste se postavili" i na taj način to postaje koristan instrument prilikom unakrsnog ispitivanja. Ako pređemo na sledeći potparagraf, a to su pripadnici vojske, policije i paramilitarnih i drugih oružanih snaga na nižim

funkcijama, traže se konkretni detalji datuma i ime oružanih snaga u kojima se svedok borio. Prema tome, ne rezime, nego detalji. To opet ide van okvira u kojima Odbrana poziva svoje svedoke i izvodi svoje dokaze. Zatim konkretni detalji datuma mesta, događaja i osoba. Zatim tačke na osnovu kojih se može utvrditi relevantnost iskaza svakog svedoka i na koje bi moglo da se usredsredi glavno ispitivanje. Naravno, neke od tih stvari mogu da reše sudije u toku samog svedočenja svedoka, to se često dešavalo i prilikom izvođenja dokaza Tužilaštva. Jedan od svedoka mi je rekao: "čekajte, o ovom smo već govorili, to smo već čuli od nekog drugog svedoka, hajde da pređemo na neku drugu temu". To nije nešto za šta su potrebno smernice i pre početka svedočenja svedoka. Međutim ovi detalji o kontekstu su detalji kojima se traže i još detaljniji podaci o svakom svedoku. To su stvari koje se normalno ne objavljuju, koje, po našem mišljenju, nisu relevantne za potrebe Pravila 65ter(G). Ako gledamo kategoriju svedoka žrtava Srba, oni kažu "u onoj meri u kojoj takve svedoke treba uključiti na listu, a Tužilaštvo tvrdi da ih ne treba uvrstiti na listu." Opet se traže detalji u vezi sa strukturom vojske, policije, paramilitarnih i drugih oružanih snaga o kojima se sve govorilo u relevantno vreme. Pazite, to se, dakle, odnosi na svedoke žrtve Srbe. Prema tome, kako to sada spada pod Pravilo 65ter(G), meni nikako nije jasno. Zatim, traže se konkretni detalji o tome gde je svedok bio zatvoren, ako je bio držan u logoru. Traži se period zatvorenštva, kao i konkretni detalji o zločinima o kojima će svedok da svedoči, uključujući datume i detalje o počinocima. Sve to se traži u rezimeu. Prema tome, ako pogledate svaku od ovih sekcija, ovde se zapravo traži dostava izjave svedoka, a ne rezime. Ja jednostavno ne mogu dovoljno da naglasim da Odbrana nema resurse potrebne za ovakvu vrstu detaljne analize, u ovakvom obliku, tokom suđenja. To bi bilo preveliko breme za optuženog. On takvu obavezu ne može da ispoštuje.

SUDIJA ROBINSON: To bi bez sumnje bilo od pomoći Tužilaštvu za pripremanje unakrsnog ispitivanja. Međutim, vi, dakle, tvrdite da optuženi nema obavezu da daje takve informacije?

PRIJATELJ SUDA KEJ: To uopšte nije svrha tog pravila, Pravilo 65ter je pravilo koje govori o vođenju predmeta od strane sudija i ovaj aspekt ovog pravila jednostavno traži da stvari teku polako u samoj sudnici, a ne da se daje obaveza kompletnog objavljivanja svih činjenica.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Kej. Gospodine Najs, ukratko.

TUŽILAC NAJS: Samo kratko. Ja ne znam koje ste predmete vi uspeli da pronađete, ali u *Predmetu Galić*, zahvaljujem se mojim kolegama što su mi to rekli, sudija Ori (Alphons Ori) je kao opravdanje odnosno razlog za detaljnije rezimee, naveo sledeće: "pravo da se izvode dokazi koje ima Odbrana, povezano je sa dužnostima." On je zaključio da je jedna od dužnosti Odbrane da predaju takve rezimee po Pravilu 65ter, da Tužilaštvo bude u mogućnosti da se pripremi za unakrsno ispitivanje. Ja ne znam da li je to jedna od odluka koje ste vi već pomenuli, ako ne, mi ćemo da vam je dostavimo. Isto tako mislim da imamo tu i neke pasuse iz odlike sudije Liua (Liu Daqun) u *Predmetu Blagojević*, koje ćemo vam dostaviti.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodine Najs. Pretresno veće će da razmotri ovu temu i uskoro će da donese svoju odluku, možda čak i kasnije u toku dana. Sledeća stvar odnosi se na eksperte, paragrafi 28 do 32 podneska. Na osnovu Pravila 94bis traži se od optuženog, da dostavi izveštaje eksperata šest nedelja pre dana za koji se predviđa da će da počne svedočenje eksperta. Gospodine Miloševiću, da li mogu da vas pitam sada da li nameravate da pozovete nekog veštaka pre nego što počne sudskog odmor?

prevodioci: Mikrofon nije uključen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Generalno govoreći, gospodine Robinson, meni odgovara da na početku svedočenja imam nekoliko eksperata,

što za svakoga može da bude korisno da razume celinu stvari. Prema tome nesumljivo bi mi bilo potrebno da u prvom talasu svedoka bude jedan broj eksperata, ali ja bih želeo da kada su u pitanju eksperti svima razjasnim jedno pitanje. Naime, to je pitanje koje u vašim pravilima, u Pravilu 94bis, svedočenje veštaka ... U vezi sa svedočenjem veštaka vi imate nekoliko tu stvari koje mene ni malo ne zabrinjavaju, jer eksperti koje ću izvesti su ljudi kojima niko na svetu ne može da ospori kompetentnost. Zaista niko i koji se po svojoj kompetentnosti uopšte ne mogu uporediti sa ekspertima koje je izvodila druga strana, ali me zabrinjava ovaj paragraf "C", pa tražim od vas da mi date odgovor sada, da bismo ga utvrdili kao pravilo, jer paragraf "C" kaže: "ako suprotna strana prihvati izjavu veštaka, tu izjavu Pretresno veće može da uvrsti u dokazni materijal, a da se svedok ne pozove da lično svedoči." Ja želim, ovde se kaže o tome da vi možete uvrstiti, ako druga strana, odnosno ova strana preko puta prihvati izjavu, da vi možete odlučiti da se svedok ne pozove. Moj zahtev u vezi sa tim je da odlučite da se svedoci saslušaju bez obzira na stav druge strane, zbog velikog značaja pitanja koje će razmatrati i zbog potrebe da njihov ekspertski rad služi kao osnov za šire svedočenje koje će nesumljivo biti kompetentno, u to možete biti sigurni, a već sam vam rekao, želeo bih da na početku imam, da imam neke eksperte.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, uopšteno, kad vam ja postavim pitanje, vi ne treba da na njega odgovorite tako da postavite drugo pitanje. Odgovor koji ste dali na pitanje koji sam ja postavio je da želite da pozovete neke veštake na samom početku iznošenja vaših dokaza. Imajući u vidu odluku koju smo doneli, to jest da vi Tužilaštvu treba da dostavite izveštaje veštaka šest nedelja pre predviđenog svedočenja veštaka, tu postoji problem ukoliko se tog uslova budemo držali, a vi želite veštake da pozovete u četiri nedelje suđenja u julu. Zato sam vas to i pitao, jer ukoliko to nameravate da učinite, onda Pretresno veće mora da razmotri mogućnost da izmeni uslov od 30 dana koji je normalan rok u kom suprotna strana može da prouči izjavu i da kaže da li će da unakrsno ispituje

veštaka ili da prihvati izveštaj. Vi nama veoma jasno morate da kažete. Pretresno veće će da vam da rok od sedam dana da to učinite, da nam kažete da li nameravate da pozovete veštake, odnosno eksperte, tako da Pretresno veće, ukoliko bude potrebno, može da izmeni ranije utvrđeno pravilo. Vidim da gospodin Najs već nešto želi da kaže. Mislim da znam šta. Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Dve stvari. Prvo šest nedelja: da li je to šest nedelja od dostave izveštaja na engleskom, jer, naravno, dostava izveštaja na srpskom, odnosno BHS može da predstavlja dostavljanje izveštaja tri, dva ili samo jednu nedelju na engleskom pre pozivanja svedoka. U našem originalnom podnesku smo sugerisali da bi potreban raspored bio dva meseca. Mi smo odgovorili na odgovor amikusu u našoj replici i rekli smo da nam treba šest nedelja od dostave dokumenta na engleskom. Druga stvar, možda čak više vezano za prethodno pitanje koje ste spomenuli. Radi se o sledećem: pogledali smo poslednji raspored svedoka koji je dostavila Odbrana. Ako počnemo od broja 1331 na listi po 65ter, nama se čini neizbežnim da će, na primer, za tog svedoka ... Nisam siguran da li u ovom trenutku mogu javno da ga imenujem, pa ću samo da spominjem brojeve iz podneska po Pravilu 65ter ... Svedok 1331, sledeća tri svedoka 1115, 1114 i 1098, to su sve svedoci čije će svedočenje da obuhvati i jedan elemenat što je elemenat ekspertize po svojoj prirodi. Po našem mišljenju ne mogu se pozivati veštaci ili svedoci koji će davati ekspertska mišljenja o nečemu, kao svedoci o činjenicama i onda od njih tražiti da daju i neku ekspertizu. Pogledajte, na primer, svedoka 1331, prvog svedoka koga sam spomenuo. To je jedan pravnik koji će davati ekspertska pravna mišljenja o ustavnim pitanjima. Ako pogledate 1115, ovde je slična situacija, ali o istorijskim pitanjima.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, mislim da ne bismo sada trebali da ulazimo u te stvari, jer prihvatljivost iskaza zavisi od mero-davnih standarda.

TUŽILAC NAJS: Da, međutim mene brine samo to da optuženi ne treba da radi pod iluzijom da dovodi svedoke o činjenicama i da je to onda presudni faktor za odluku o njihovom svedočenju. Pogledajte, na primer, 1098, to je dobar primer rezimea koji smo do sada dobili. Za ovog se svedoka kaže tek to da je taj svedok akademik i to je se šta znamo o njemu.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Nadam se da ćete da mi oprostite, ali dobili smo jednu korisnu informaciju od gospođe Anoja (Anoya) koja se bavi nekim od ovih pitanja. Ekspertski izveštaji dva svedoka će da budu gotovi 1. jula. Došli su na BHS. To su svedoci 1115 i 1114, a 1098 i 1323 na njima se još uvek radi, ali i za njih je datum 1. jul.

SUDIJA ROBINSON: I to je prevedeno?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da to je u toku i objavljeno da će to da bude gotovo do 1. jula i sada se upravo time bavi Sekretarijat (Registry).

SUDIJA ROBINSON: Da, to nam pomaže, jer onda može da se nastavi sa radom na ta dva izveštaja, ali čini mi se da će da bude praktičnih poteškoća u vezi sa rokovima, jer gospodin Najs je, naravno, u pravu - izveštaje treba prevesti na engleski. Ali ta dva izveštaja koja će da budu na raspolaganju 1. jula, sa tim može onda dalje da se radi, zato što će ta dva izveštaja da budu prevedena na engleski.

TUŽILAC NAJS: Mislim da će, tehnički, ipak da bude poteškoća, zato što bi period od šest nedelja doveo do avgusta. Bez toga da se obavežem za ubuduće, ja mogu da kažem da ako ti izveštaji budu na raspolaganju 1. jula, mi ćemo da se trudimo koliko god možemo da onda tu ne pravimo tehničke poteškoće, ako bi zbog rasporeda

suđenja bilo najefikasnije da se sa time počne.

SUDIJA ROBINSON: Znači ne biste onda tražili rok od 30 dana?

TUŽILAC NAJS: Ne mogu to da kažem 100 posto, ali učinićemo sve da to tako i bude.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali vi imate dosta pomoći i sredstava na raspolaganju, zar ne?

TUŽILAC NAJS: Da imamo nešto sredstava.

SUDIJA ROBINSON: Ali onda je na Pretresnom veću da u skladu sa Pravilom 127 skрати taj period i to je ono na šta je Pretresno veće mislilo.

TUŽILAC NAJS: Pa možda je to Pretresno veće imalo u vidu i mi nismo protiv toga.

SUDIJA BONOMI: Mi smo, takođe, mislili kada smo govorilo o periodu od šest nedelja da se radi o verziji koja nije na engleskom, a koja nije ni prevedena, ali ovde imate izveštaje koji će da budu spremni na engleskom 1. jula.

TUŽILAC NAJS: Naravno, želim nešto uopšte da kažem o sredstvima koja su nama na raspolaganju. Tužilaštvo ima velika sredstva na raspolaganju, ali što se tiče veštačenja, vrlo često da bismo pomogli Pretresnom veću, mi moramo da dobijemo pomoć spolja. To se odražava i kroz nedavne odluke Pretresnog veća, vrlo često se traži od nas da se obratimo istim veštacima ili da angažujemo dodatne, veštake izvan Tužilaštva, da bi, u stvari, naš pristup veštačenju bio odgovarajućeg kvaliteta. Sve šta možemo da uradimo uz pomoć naših internih resursa, koji nisu neograničeni, mi ćemo to da uradimo i Pretresno veće treba da zna da se mi još uvek suočavamo sa pitanjima u vezi sa ustavnim pravom, a što je vezano za Kosovo i

setiće se da je istoričar za koga je mnogo svedoka reklo da je on relevantan, taj ekspert je morao da dođe iz Amerike (United States of America), a nije bio naš interni stručnjak.

SUDIJA ROBINSON: Ja ne želim da vas dovedem u nezgodnu situaciju, gospodine Najs, tako što bih tvrdio da su vaša sredstva koja su vam na raspolaganju neograničena.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, možete li da nam date brojeve tih izveštaja koji će da budu prevedeni i spremni do 1. jula?

PRIJATELJ SUDA KEJ: 1115 i 1114. To su ta dva izveštaja.

SUDIJA ROBINSON: U odnosu na ta dva izveštaja, gospodine Najs, Pretresno veće skraćuje rok koji se iznosi u Pravilu 94 na 15 dana i onda optuženi može da bude spreman da pozove te svedoke, imajući to u vidu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: S obzirom da govorite o vremenu, smatram da biste morali da budete upoznati, i vi i javnost, sa nekim činjenicama koje su bitne za ovo određivanje vremena koje upravo sada komentarišete. Uslove u kojima sam, moje pripreme su izuzetno usporene, a mogućnosti priprema u određenim fazama čak nepos-toje. Izneću vam samo nekoliko činjenica koje su sasvim materijalne, egzaktne. To su činjenice o kojima postoje zapisane potrebe. Vi ste prekinuli, odnosno druga strana je saopštila da je završila svoj slučaj dok sam ja bio u krevetu. Ja sam počeo da radim, ja nisam ustao iz kreveta kada ste vi prekinuli slučaj, ja sam počeo da radim na pripremi 25. marta. Dakle 25. marta. Zbog vaših rokova morao sam da uložim, naravno, veoma mnogo rada i vremena da bih vam 13. aprila dao ovu listu svedoka na četiri i po hiljade strana. To je jedna činjenica. 25. marta sam počeo da radim. Druga činjenica, 14. aprila lekari su mi zabranili da radim. Čak sam morao da udaljim i svoje

saradnike. Treća činjenica u skladu sa odlukom lekara, nastavio sam da radim 25. maja, posle 41 dana prekida, a od tada, to je, znači, protekle tri nedelje, vidim da ste sa time upoznati, jer sam jutros i ja dobio kopiju ovog izveštaja, a mogu da radim samo tri dana nedeljno. Dakle moj zahtev prema vama je, gospodo, sasvim konkretan, a razlozi koje sam izneo, nadam se, očigledni, da mi produžite vreme, kako bih mogao da obavim makar elementarne pripreme, tim pre što ste mi upravo svojom dinamikom veoma ozbiljno narušili zdravlje i da mogu u ovim okvirima koji mi se daju, vremenskim, da obavim razgovore sa bar tridesetak, vi tražite da vam dam 50, bar tridesetak svedoka. Ako mi vi uskraćujete vreme i uskraćujete mogućnost da napravim elementarne pripreme, onda mi vi praktično ukidate pravo na odbranu. Vi se sećate, mislim na vas, gospodine Robinson i gospodine Kvon (Kwon), da sam ja više puta ovde pokretao pitanje kada vi smatrate da ja mogu da imam vreme da pročitam onih tamo preko 600.000 strana koje su i uručene za vreme trajanja ovoga ovde, što vi nazivate "postupak o Kosovu". Uvek sam dobijao odgovor da će to biti razmotreno, a onda sam između ona dva dela par nedelja dobio da pripremim sledeći deo i da pročitam 600.000 strana. Dakle moj zahtev prema vama, evo sami uzmite, imate sve te datume, siguran sam da oni postoje u službi, je da mi produžite vreme za pripremu, da bih mogao da obavim makar elementarne pripreme.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Miloševiću. Malo ste ovde iskoračili iz dnevog reda, zato što ćemo kasnije da se pozabavimo tim pitanjem, ali primamo na znanje to šta ste rekli. Sada prelazimo na pasus 34 podneska, uručivanje dokaznih predmeta i po Pravilu 65ter(G) traži se da optuženi obelodani Tužalaštvu kopije svih dokaznih predmeta na njegovom spisku 65ter, pre nego što počne sa izvođenjem svojih dokaza i od optuženog se traži da to uradi u roku od sedam dana nakon ove sednice. Sada prelazim na pasuse od 35 do 38 koji se bave učešćem optuženog. Pretresno veće će da se ograniči da kaže da kada god obavesti optuženog da se od njega traži da podnese pisani podnesak, da će od njega da se

očekuje i da se tom zahtevu povinuje. Paragraf 39 koji se bavi dodeljivanjem zastupnika Odbrane. Tužilaštvo je ponovo pokrenulo to pitanje. Pretresno veće podseća na svoju prethodnu odluku o ovome i ovog trenutka neće da se bavi ovim pitanjem. Paragraf 43, o svedočenju optuženog. Pretresno veće napominje da optuženi nije uključio i svoje ime na spisak svedoka po Pravilu 65ter i ako on namerava da svedoči treba da obavesti Pretresno veće kada to namerava i koliko dugo misli da će da traje to njegovo svedočenje. Takođe Tužilaštvo govori o uvodnom izlaganju optuženog. Uopšteno govoreći, Tužilaštvo je bilo protiv toga, ali Pretresno veće napominje da je o tome već donelo odluku i to je na strani transkripta 8.675. Pretresno veće je to pitanje razmotrilo i nakon što je saslušalo strane, odlučilo je da će optuženom biti omogućeno i dozvoljeno da da uvodno izlaganje i u skladu sa tim biće mu dodeljeno dva sata za to uvodno izlaganje, a Tužilaštvo neće imati priliku da na to odgovori. Paragrafi od 44 do 46, tu se radi o oslobađajućem materijalu. Pretresno veće prima znanju sve ono šta su amkusi rekli u vezi sa obelodanjivanjem po Pravilu 68, ali i isto tako smatra da ono šta Tužilaštvo navodi u svom podnesku je razumno i dovoljno. Paragrafi od 48 do 50 podneska. Ovde se govori o pet svedoka koje je Tužilaštvo nameravalo da pozove pre nego što je završilo sa izvođenjem svojih dokaza. Međutim Pretresno veće neće da dozvoli Tužilaštvu da pozove tih pet svedoka koje nije pozvalo na kraju izvođenja svojih dokaza, ali time ne prejudicira mogućnost da samo Pretresno veće može da se odluči da pozove nekog od tih pet svedoka, u skladu sa Pravilom 98. Isto važi i za ono šta je rečeno u paragrafima od 51 do 53 o svedocima sa spiska "B". U paragrafu 54 podneska, a gospodin Najs je upravo spomenuo poteškoće u tome da se pronade veštak za ustavna pitanja. Pretresno veće će uskoro da izda nalog kojim traži da se strane izjasne o ovom pitanju. Paragrafi od 55 do 64 podneska, radi se o presretnutim razgovorima koji se odnose na Hrvatsku. Tužilaštvu neće da bude dozvoljeno da pozove svedoka C-1249 ili C-250, da bi oni potvrdili te presretnute poruke, da bi ih verifikovali, a koji nisu usvojeni tokom izvođenja dokaza Tužilaštva. Međutim, da li će ti presretnuti razgovori moći da se koriste tokom

unakrsnog ispitivanja je nešto čime ćemo da se pozabavimo kada i ako se to pitanje pojavi. Paragrafi od 65 do 68 su poverljivi. Radi se o poverljivom pitanju i Pretresno veće želi da kaže da prima na znanje te pasuse i da se na ovoj raspravi njima neće baviti. Sada dolazimo do pitanja koje je pokrenuo optuženi na raspravi o Pravilu 15bis, održanoj 25. marta. Prvo pitanje je produžetak roka za pripremu od tri mesca. Čuli smo ono šta optuženi ima da kaže o tome, tako da nema potrebe da on opet o tome govori. Pretresno veće je napravilo izvesne ispravke koje se tiču tog perioda koji optuženi ima da bi se pripremio za izvođenje svojih dokaza. Prema tome, izvođenje dokaza Odbrane će da počne 5. jula 2004 godine, onako kako je predviđeno rasporedom. Optuženi na raspravi po Pravilu 15bis je takođe tražio da se produži rok od 150 dana za izvođenje dokaza Odbrane. Pretresno veće ostaje pri svom nalogu da će optuženom biti dodeljeno 150 dana u sudnici da izvede svoje dokaze. Optuženi, takođe na raspravi o Pravilu 15bis je obnovio svoj zahtev za uslovno puštanje na slobodu. Mi smo razmotrili argumente koje je on izneo u vezi sa tim i Pretresno veće odbija taj zahtev za uslovno puštanje na slobodu. Druga pitanja koja bih ja želo da pokrenem su sledeća. Optuženi prilikom izvođenja svojih dokaza će da se pridržava pravila o izvođenju dokaza u glavnoj raspravi. On ne treba da postavlja sugestivna pitanja i on sam lično ne sme da svedoči i ne treba da drži govore. Što se tiče dostavljanja dokumenata, optuženi mora na jedan redovan, regularan način da dostavlja dokumente u sudnici, ako uvodi dokumente koji već nisu u spisku u ovom Predmetu. Onda treba da obezbedi dovoljan broj kopija za Pretresno veće, Tužilaštvo i ako je prikladno i za svedoka. Gospodine Miloševiću, treba da imate na umu da dokumenti koji već nisu prevedeni na engleski, moraju da se prevedu. Morate to da imate na umu i da omogućite dovoljno vremena da bi se uradili prevodi tih dokumenata.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, kako mislite da imam dovoljno vremena kada vi meni ne date ni onoliko vremena koliko ste odlučili da mi date? Molim vas, izračunajte posle toga ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću moram da vas zaustavim. Što se tiče tog perioda od tri meseca koji vam je odobren, mi smo uzeli u obzir činjenicu da ste bili bolesi tokom dela tog perioda. Mi smo izračunali i produžili smo taj period. U prvom slučaju za dve nedelje, a u drugom slučaju za još dodatne dve nedelje. Tako da mislim da je potpuno pogrešno da vi kažete da vam nije dat taj pun period od tri meseca. Pretresno veće je veoma, veoma osetljivo kada se radi o pitanju vašeg zdravlja. Uvek je uzimalo u obzir vreme koje vam je potrebno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja želim da verujem da ste dobronamerni, ali da niste dobro obavešteni. Vi ste govorili o tome šta sam ja ovde pokrenuo kada sam bio ovde 25. marta. Ni vi, ni ja tada nismo mogli znati da će 14. aprila da mi bude zabranjen rad i to na rok od 41 dan. Ako je 25. mart početak, onda 25. jula je tri meseca, a ako tome dodate 41 dan, 25. juna je onda tri meseca, ako tome dodate 41 dan, onda je 6. avgust najmanje, jer valjda mi ne možete uračunati taj 41 dan koji sam po vašem nalogu, ne kažem vas lično, nego po nalogu vlasti koje me drže ovde u zatvoru bio isključen od svake mogućnosti da bilo šta radim. Prema tome, ne možete da zanemarite taj 41 dan. Iako, kao što vidim, želite da zanemarite činjenicu da mi je posle toga odobreno da radim samo tri dana nedeljno. Prema tome, ako računate vreme koje ste, imajući u vidu da sam bolestan kada ste prekinuli i počeli da računate od 25. marta, računajte, ako tome dodate 41 dan kojim mi je bilo zabranjeno da radim, da to ulazimo u 6. ili 7. avgust. Ako tome dodate činjenicu da mi je odobreno da radim samo tri dana nedeljeno, onda je, naravno, to vreme mnogo duže, čak ako se ima u vidu samo vezivanje za vaš rok od tri meseca. Prema tome, ja treba da se borim za elementarna ljudska prava, da dokazujem da je matematika egzaktna nauka, da se medicina zasniva na egzaktnim naukama i da vreme postoji i da može da se broji, računa i konstatuje. Ako želite da mi skratite, uz sve ovo šta imam i ova vrlo škrto data tri meseca, onda ćete to da uradite, naravno, pošto je u vašim rukam sila, ali mislim da to ne bi

bilo ni najmanje korektno, jer ja nisam po svojoj volji, meni je bilo zabranjeno da radim. Čak su moji saradnici udaljeni iz zatvora tad. Prema tome, molim vas, ja imam u vidu da vi želite da se prema tome ponašate pažljivo, evo sami sračunajte, želim da verujem jednostavno da ste u nekom računu pogrešili, jer ja sam vrlo pažljivo ustanovio o čemu se radi i koliko je vreme, jer lako je meni izračunati. Od 25. marta do 25. juna je tri meseca. Dodajte tome ovaj 41 dan, to vam je, znači, 6. avgust. Samo ako to dodate, ako potpuno zanemarite činjenicu da mi je zabranjeno da radim više od tri dana. Ja sam jednog dana, jedne nedelje slučajno sastavio četiri radna dana da bih primio još jednog svedoka. Iz Registra mi je rečeno ne mogu da uključim taj četvrti dan, jer mi je dozvoljeno samo tri dana. Uostalom, u ovom papiru koji sam ja jutros dobio vidim da je taj režim i dalje, ne samo na snazi, već da ima ozbiljne razloge da se i tako produži. Prema tome, ovo su činjenice.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Miloševiću. Pretresno veće smatra da je, u stvari, bilo vrlo pravično sa vama u odnosu na ovo pitanje i neće da promeni rok koji je određen. Mislim da je sada vreme za pauzu. Želim prvo da se konsultujem sa svojim kolegama o ovome.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Sada idemo na pauzu i nastavićmo u 12.00. Gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ako budem mogao, ja ću za vreme pauze da nabavim odluke iz *Predmeta Galić*, *Predmeta Krstić*, *Predmeta Tuta i Štela* i *Predmeta Blagojević* u vezi sa prirodom rezimea. Ovde ima kao primer jedan komplet rezimea koji su se dostavljali u *Predmetu Blagojević* i koji su smatrani neadekvatnim, zajedno sa verzijom za koju je kasnije Pretresno veće odlučilo da jeste adekvatno. Imao sam par stvari koje sam hteo da kažem u vezi sa odlukama iz tih predmeta, ali želim prvo da nabavim same odluke

pre nego što kažem šta ja o tome mislim.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

TUŽILAC NAJS: Sada predajem te primere iz *Predmeta Blagojević*.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Molim sekretara da uzme dokumente od gospodina Najsa.

TUŽILAC NAJS: Dokumenti su obeleženi po redosledu.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Trebala nam je nešto duža pauza o stvarima o kojima je govoreno.

TUŽILAC NAJS: Želeo bih da kažem da ste vi imali priliku da pogledate odluku u *Predmetu Tuta i Štela*, zatim transkript sednice u *Predmetu Krstić* i isto to za *Predmet Blagojević*. Odluka u *Predmetu Galić* je nešto šta nismo uspeli da pronađemo i predamo vam. Ja mogu da iznesem još neke komentare o paragrafima koje ste vi pogledali. Mislim da će biti dovoljno da preuzmemo razliku na koju je ukazao gospodin Harmon (Mark Harmon) u *Predmetu Krstić*. Dakle treba da razlikujemo teme i činjenice. Jedno su pravila koja se odnose na činjenice, jer je on zaključio da su rezimei bili nedovoljno detaljni u vezi sa temama, nije se radilo o činjenicama. Videćete da su druge sudije smatrale da rezimei treba da omoguće Tužilaštvu da se pripremi za dolazeće svedoke, a takođe da omogući Pretresnom veću da efikasno vodi postupkom. Nema ništa više ukoliko ... Nadam se da ćemo Galića da nađemo svaki čas.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Gospodine Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da, časni Sude. Izvinjivam se što sada ustajem.

U vezi sa jednom stvari koja je jutros spomenuta, ali nam je dužnost da odgovorimo na pitanje, ukoliko nam se pitanja čine relevantnim. Radi se o dužini prekida suđenja koje je potrebno za pripremanje izvođenja dokaza Odbrane. Mi svi znamo da je u ovom periodu, od početka februara do danas, a tokom koga nije bilo zasedanja, da je gospodin Milošević bio bolestan, jer znam da je Pretresno veće redovno primalo medicinske izveštaje o njegovom stanju i lečenju, kao što smo primaili i mi. On je spomenuo broj od 41 dana. Dakle rečeno je da je izgubio 41 dan od svog vremena za pripremu, zbog bolesti. Ja tu brojku nisam proverio, međutim znam da je u pitanju period duži od jednog meseca. Mislim da se radi o nekih šest nedelja, a nema sumnje da je on pažljivo beležio sve dane tokom tog perioda. Vi, naravno, znate da on prima lekove i da po savetu lekara morao da prestane sa radom na pripremama. Prvobitni nalog Suda glasio je da se napravi pauza od tri meseca pre nego što on započne sa svojim izvođenjem dokaza. Pod ovim okolnostima, ako se uzme u obzir vreme koje je proveo bolestan, vreme koje nije mogao da provede na pripremi svojih dokaza zbog lekarskih saveta i ako povrh toga još uzmete u obzir njegove okolnosti u periodu od februara pa sve do nedavno, kad je stanje njegovog zdravlja fluktuiralo sve to vreme, iz zdravstvenih izveštaja bilo je sasvim jasno da je bilo perioda kada je optuženi radio toliko da se to loše odrazilo na njegovo zdravstveno stanje, mislim da onda sasvim opravdano može da se kaže da se on ovde bori pokušavajući da pripremi izvođenje svojih dokaza. Ja bih, dakle, želeo da otvorim ovo pitanje kako bih podržao njegov stav koji je jutros izneo. Kalendar sada počinje 5. jula i pre sudskog odmora u avgustu biće nekih devet ili deset sednica. Mi smatramo da ukoliko te dane izvadimo iz kalendara i ako kažemo da će Predmet da počne u trećoj nedelji avgusta, da na taj način nećemo previše izgubiti vremena za izvođenje dokaza Odbrane, ali to će njemu omogućiti da dobije dodatne dane koji su mu potrebni kako bi uredio iznošenje svojih teza i dokaza. Mislim da je sasvim jasno na osnovu onoga šta je rečeno jutros, da on ponovo mora da pregleda svoju listu svedoka. Sud je sada potvrdio vremensko ograničenje od 150 dana, to je nešto šta je čuo i on i

njegovi savetnici. Oni sada moraju da rekonstruišu listu svojih save-doka. Isto tako da ih podele po pitanjima. Prvo optužnica za Kosovo, optužnica za Hrvatsku, optužnica za Bosnu i mi smo zapravo tek danas, po prvi put, dobili odluku o tome na koji će način da se izvode dokazi u Predmetu. Zato bih ja u vezi sa ovim pitanjem želeo da iznesem sledeće: ukoliko Sud bude mišljenja da tih 10 radnih dana može da se pomeri u kalendaru, da Pretresno veće neće time da izgubi mnogo, a to bi moglo da bude od velike prednosti za sprovođenje pravde, jer bi time on dobio više vremena za pripremu svojih teza i svojih dokaza. Ovo kažem uzevši u obzir današnje odluke i uzevši u obzir potrebu za pravilno izvođenje njegovih dokaza. Sud zna da on razgovara sa svedocima u pritvorskoj jedinici (Detention Unit), to mu je stavljeno na raspolaganje, budući da se on sam brani. Nema sumnje da je on morao da uloži mnogo rada da bi postigao ono šta je potrebno za izvođenje svojih dokaza. Zato smatram da ukoliko biste mu dali to nešto malo više vremena, mislim da bi to moglo u velikoj meri da dugoročno pomogne Pretresnom veću, jer će on još bolje da pripremi dokaze, odlučiti se da li će moći da počne sa Kosovom ili sa Bosnom ili Hrvatskom

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Kej. Zahvaljujem vam se na vašim argumentima.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najš.

TUŽILAC NAJS: Mi nemamo ništa da kažemo u vezi sa tim. Znamo da je Pretresno veće donelo odluku kada treba da se nastavi suđenje. Po našem mišljenju optuženi je imao vremena da pripremi svedoke koji će da budu saslušani od tog dana do sudskog odmora. Zatim ima dovoljno vremena da se pripremi za septembar. Bilo bi loše kada bismo izgubili ovaj datum za nastavak suđenja. Smatramo da je to poželjno za ovaj Predmet i u skladu sa njegovim pravima mi

znamo da je Pretresno veće već nešto reklo o njegovim pravima i mislimo da je Pretresno veće ta prava uzela u obzir, a da mu je dalo to dodatno vreme koje mu je dalo.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Moram nešto da kažem o trima stvarima. Prva stvar odnosi se na informaciju koju nam je dao optuženi da je izgubio 41 dan zbog slabog zdravstvenog stanja, odnosi se i na ovo šta je upravo rekao gospodin Kej. Pretresno veće će da naloži da sekretar dostavi informaciju o tačnom broju radnih dana koje je optuženi izgubio zbog bolesti. Drugo, trebaju nam informacije kada njegovim saradnicima nije bilo dozvoljeno da ga posete zbog njegove bolesti. Pretresno veće traži informacije da bi bilo u stanju da reši sve poteškoće sa kojima se suočava optuženi prilikom izvođenja svojih dokaza. Druga stvar odnosi se na stvar Tužilaštva za detaljnijim rezimeima. Pretresno veće konstatuje da je glavni osnov koji je navelo Tužilaštvo prilikom zahteva za detaljnijim rezimeima to da će Pretresnom veću, prilikom vođenja ovog Predmeta da bude od veće pomoći. U ovom trenutku Pretresno veće smatra da su informacije koje su date dovoljne. Nećemo tražiti detaljnije rezimee. Ovo ni na koji način ne utiče na direktno pravo Pretresnog veća da upravlja vođenjem postupka i da traži dodatne informacije u vezi sa svedocima u bilo kom trenutku. Treća stvar odnosi se na nalog koji sam ranije izneo, a to je nalog da optuženi mora da dostavi popis sa prvih 50 svedoka i da navede redosled u kom želi da ih pozove. To treba da učini u roku od sedam dana o dana održavanja Statusne konferencije.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Imamo još jednu administrativnu stvar. Da, izvolite gospodine Miloševiću.

prevodioci: Uključite mikrofon.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vi ste naveli pitanja o kojima će se razgo-

varati. Rekli ste da ćemo tim redom imati šta da kažemo i da ću ja verovatno imati šta da kažem u vezi sa tim pitanjima. Prema tome, pretpostavljam da ćete mi omogućiti da vam nešto kažem o tome. Vi ste, ne čekajući da čujete bilo kakvu moju reakciju, bilo kakav moj argument, već doneli odluku. Sami ste na početku rekli ići ćemo redom, sledećim, ograničenje svedoka, pa redosled, pa imena, pa redom ovako, ja sam zapisivao pitanja koja ste vi pokrenuli.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, moram da vas zaustavim. Čuo sam šta ste rekli, to je istina. Vi ste se nama obratili i to veoma opširno i to van redosleda koji sam ja naveo u vezi sa pitanjem tromesečnog perioda. Vi ste nam se vrlo opširno obratili o tom pitanju i zato vas ja nisam pozvao da se obratite ponovo. Niste nam se konkretno obratili po pitanju 150 radnih dana i ukoliko želite da kažete nešto u vezi sa tim, to možete da uradite i to veoma kratko.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Evo, veoma kratko. Pre svega oko liste svedoka. Želim da bude jasno da se zna, pošto vi cenite da je ta lista preopširna, velika, 1.631 svedok, da imate u vidu da je nekoliko desetina hiljada ljudi se prijavilo da svedoči zapanjena lažima koje su ovde čuli. Moji saradnici i drugovi u nacionalnom komitetu "Sloboda" i u međunarodnom komitetu sveli su taj broj na nešto ispod 5.000, a ja sam onda sa par saradnike sveo na broj koji sam vam dao. Postavlja se pitanje da li vas uopšte interesuje istina, jer čuo sam i primedbu na to kako ja na listi imam 200 svedoka o logorima. To je tačno, ali nije u pitanju 200 svedoka o logorima, nego je u pitanju 200 logora. Samo po jednog sam stavio. Ja ću i to morati da reduciram, ja to vidim, ali sve u svemu mislim da je to pitanje u kome mora da se ima u vidu ovo vaše ograničenje ...

SUDIJA ROBINSON: Nastavite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: ... ovo vaše ograničenje od 150 dana. Vi ste do njega došli, za mene nekom neuhvatljivom matematikom. Ceo svet zna da je druga strana imala za iznošenje svojih dokaza 300

dana, a pri tome je i tih 300 dana napravljeno na štetu principa javnosti, jer je veoma često koristila vaše Pravilo 92bis da daje pisane izjave i 89(F), gde su se hiljade stranica servirale ovde u gotovo zanemarljivo kratkom glavnom ispitivanju, tek da se te desetine hiljada stranica uvedu. Ja želim da svedočenja mojih svedoka budu javna. Sva će svedočenja biti javna. Ja neću tražiti tajnu sednicu ni za jednog svedoka, mada izgleda da je to ovde mana. Prema tome mislim da ovo na prečac odlučivanje da se to svede na 150 dana, je nešto što nekorespondira sa elementarnim pravilom i zahtevom da se čuje istina. U svakom slučaju govori o krajnje neravnomernom položaju u odnosu na drugu stranu. Čak i da zanemarimo činjenicu da ta druga strana ima jednu ogromno mašineriju koja je bila stavljena na raspolaganje, a koja je i danas na raspolaganju. Dalje, u vezi sa ovim redosledom i organizacijom. Zbog objektivnih ograničenja koja sam vam izneo, ja sam do sada bi u prilici da razgovaram samo sa nekoliko svedoka. Imate podatak iz koga ćete videti da nisam propustio ni jedan dozvoljeni dan rada i da sam u svakom dozvoljenom danu rada primio svedoke. Ovde druga strana kada priprema svedoke, drži ih po sedam dana, po 15 dana, ja razgovaram jedan dan, računajući da ću imati barem još jedan ili dva dana pred svedočenje, što je takođe pitanje odnosa prema mojim svedocima, u poređenju sa odnosima koja je druga strana izvodila, s tom razlikom što ja nemam nameru da izvodim ni kriminalce, ni teroriste ni bilo kakvu drugu, rekao bih, vrstu svedoka koji su se sami svojim ponašanjem i delima diskvalifikovali. Prema tome, vi tražite od mene da u roku od sedam dana dostavim 50 imena svedoka. Evo, ja ću vam pročitati sa ove liste koju ste vi videli. Ja sam do sada razgovarao sa svedokom 1348, svedokom 1331, sa svedokom 1323, sa svedokom broj 6, broj 7, broj 1062, broj 25, broj 625 i broj 1170. Kao što vidite, to je desetak svedoka. Sada vi meni objasnite, ako imate u vidu da sam svaki dan koji mi je stavljen na raspolaganje koristio kao radni dan i da sam svakog dana imao svedoka, kako mislite da vam dam listu pre nego što razgovaram sa tim svedocima i napravim njihov redosled? Mislim da je to potpuno posvađano sa svakom logikom. Dakle, na jednoj strani ne date mi da imam priliku da razgovaram sa sve-

docima; na drugoj strani tražite da vam dam listu i redosled, iako nisam sa njima razgovarao. Mislim da to apsolutno ne možete da podvedete pod bilo kakve interese pravde i pravičnosti. Ako se vi ovde, a vidim da je u pitanju nastojanje da se maksimalno onemogućí praktično iznošenje istine, imate takve instrukcije, to je onda vaša stvar. Sledeće šta želim da kažem je da iznesem još nekoliko zahteva. Vi ste rekli, ne tražeći od mene da se uopšte o tome izjasnim, da ćete mi dati dva sata za uvodno izlaganje, što ja jednostavno nisam verovao da čujem da tako nešto da kažete. Gospodine Robinson, vi ste lično ovde u ovoj prostoriji bili kada je gospodin Najš stavio primedbu da li imam pravo ili nemam na uvodno izlaganje, a vi rekli da imam. I kada je postavio pitanje da li sam ja davao izjave, rekli ste da s obzirom da sam sebe branim, onda imam pravo i na izjavu i na uvodno izlaganje. Prema tome, pitanje mojih izjava i činjenica da sam ja te izjave davao ne može da ograniči moje uvodno izlaganje. Želim da vas podsetim da je druga strana na početku imala dva dana uvodno izlaganje. Da je u sredini, kada su prešli na Bosnu i Hercegovinu i Hrvatsku, imala takođe jedan dan uvodnog izlaganja, ja tražim da mi omogućíte takođe da imam tri dana za uvodno izlaganje, jer je potpuno izvan svake mogućnosti davanja uvodnog izlaganja, čak ću se uzdražati da unosim kakve dokazne predmete, uneću ih kroz svedoke, nije ni bitno, da bih sve to skratio, ali ja tražim da mi date tri dana za uvodno izlaganje. Dalje, samo da vidim, ovo šta ste vi ovde ... Ja sam već tražio i to sam vam pomenuo i ranije, da izdate nalog za obelodanjivanje dokumenata stranih službi koje su bile umešane u događaje u Jugoslaviju, misli se na strane službe Velike Britanije (Great Britain), Amerike, Francuske (France), Nemačke (Germany), da date nalog za obelodanjivanje, a to sam napisao kada sam vam dao pregled dokaznih predmeta, dokumenta koje poseduje Jugoslavija i da date nalog da lica koja sam naveo na spisku i to još pre nekoliko meseci, koju sam dao kao listu sa neprijateljskim svedocima. Znači reč je o Klintonu (Bill Clinton), Genšeru (Hans-Dietrich Genscher), Klarku (Wesley Clark) o nizu drugih, vi imate taj spisak, da donesete nalog da oni moraju ovde da se pojave da sve-

doče. Mi smo imali jednog ovde od njih koji je vama diktirao uslove pod kojima će da svedoči, to je bio Klark, koji istovremeno čak nije ni poštovao vašu naredbu, jer je usred svedočenja doneo Klintonovu potvrdu kako je on bio dobar i uspešan i tako dalje. Dakle sve vreme komunicirao. Prema tome, Klinton mora da se pojavi ovde. Šreder (Gerhard Schroeder) mora da se pojavi ovde, Bler (Tony Blair) takođe i drugi. Oni su na funkcijama šefa države. Ja sam bio šef države. Vi mi ovde sudite kao šefu države. Ja sam tu listu dao i ja zahtevam od vas da vi taj nalog date. I nalog za obelodanjivanje dokumenata službi i nalog da ovi svedoci moraju doći ovde da svedoče i nalog za obelodanjivanje dokumenata kojima raspolaže Jugoslavija i Srbija. I još sasvim tehničko pitanje, tražim nalog za slobodan prolaz za tri svedoka koji se nalaze ovde, mislim imunitet i tako dalje, koji su bili visoki funkcioneri Jugoslavije, Republike Srpske Krajine, Republike Srpske, to su svedoci koje moram sad da nađem u ovoj listi. Da ne bih sada čitao njihova imena, 1068, 1329 i 327. Oni se nalaze u ovoj prvoj listi svedoka. Pretpostavljam, naravno, da treba da mi se omogući da sa njima razgovaram i da mi se omogući da posle toga dođu i da svedoče u ovoj prvoj listi. E sada u vezi sa vašom odlukom koju ste takođe saopštili, ne tražeći nikakvo reagovanje niti mišljenje o tome, da treba da pripremam svedoke po tim takozvanim optužnicama za Kosovo, Bosnu i Hrvatsku. Ja sam već u uvodnoj izjavi sasvim jasno rekao da je vođen samo jedan rat, rat protiv Jugoslavije. Uostalom i vi ste spojili te tri optužnice spontano ili u želji da stvari učinite težim. Ja, ukoliko se sećam, gospodin Kej je bio protiv toga, jer je onda rekao da ne postoji ljudsko biće koje može ceo taj predmet spojeno na takav način da razmatra. Vi ste spojili. Sada mi, nekoliko dana pre ovog roka koji ste sada utvrdili, kažete kako ja treba da imam posebno Kosovo, posebno Hrvatsku, posebno Bosnu i Hercegovinu. Prvo, to principijelno ne može da se prihvati, jer je, u stvari, vođen rat protiv Jugoslavije čitavu tu deceniju, a drugo ne vidim nikakav razlog da se meni nameću, naravno to je već učinjeno, u mnogo drugih stvari ograničenja koja niste, niste nametali drugoj strani. Vama je taj Klark svedočio o Kosovu usred svedočenja o Bosni i Hercegovini. Bilo je raznih drugih

svedoka koji su dolazili, uskakali u vreme kada su se ovde pojavljivali neki iz potpuno drugih delova. Prema tome, to ne mogu da prihvatim. Osim toga, vi ste ovde naveli kako treba da vam podnosim neke pisane podneske. Ja nemam nameru da vam podnosim nikakve pisane podneske iz principijelnih razloga, gospodine Robinson. Ja vama nikada nisam podnosio pisane podneske, jer ja ovaj Sud ne priznajem, jer ga smatram nelegalnim, jer ga smatram sredstvom rata protiv moje zemlje. Što, uostalom i tretman ovoga što treba da predstavlja moje pravo pokazuje, jer na svaki način sve ovo o čemu ste danas govorili ide na to da mi se maksimalno ograniči mogućnost da se ovde čuje istina. Pokrenuo sam niz pitanja o kojima tražim da donesete odluku.

SUDIJA ROBINSON: Uskoro ćemo da donesemo odluku.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, pokrenuli ste nekoliko pitanja. Mi smo ih pažljivo razmotrili. Što se tiče vaše uvodne reči, vi ste apsolutno u pravu, ja jesam zastupao vaše pravo na izjavu. Pitanje je samo koliko duga treba da bude ta izjava. Tačno je da je Tužilaštvu trebalo nekoliko dana da svoju uvodnu reč i vama je tada omogućeno da na to odgovorite. Ali uzimamo u obzir to šta ste vi rekli i mi ćemo produžiti vašu uvodnu izjavu za dva sata, tako da ćete ukupno imati četiri sata ili jedan radni dan da date svoju uvodnu reč. Sledeće pitanje ne vaš zahtev da se od država dobiju dokumenti. To je predviđeno Pravilom 54bis u kome se traži da strana koja traži da država obezbedi dokumenta ili informacije, mora to da učini pisanim putem, tako da to apsolutno mora da se učini pisanim putem. Gospodine Miloševiću, vi ste tražili da mi tražimo da se određeni broj osoba pojavi pred Sudom. Drugim rečima, vi tražite da im uputimo sudski poziv da se pojave. Vi ćete morati pisanim putem da podnesete razloge zašto bi Pretresno veće trebalo da izda nalog da se te osobe pojave pred Sudom. Ja želim da vam to bude jasno. Molim vas da me ne prekidate. Kada ja završim, vi

ćete da dobijete reč. Sledeće pitanje je redosled kojim će svedoci da se pojavljuju. Ja sam odlučio da će oni da se pojavljuju u redosledu pojedinačne optužnice, prva, pa druga, pa treća. Kako vi shvatate optužnicu, to je vaša stvar. Pretresno veće ima obavezu da vodi Predmet efikasno i po mišljenju Suda svedoci treba da se pojavljuju po pojediničanim optužnicama, osim u slučajevima kada svedoci mogu da govore o više optužnica. Vi ste tražili slobodan prolaz za tri svedoka, 1068, 1329 i 327, to bi obično trebalo da se traži pisanim putem, ali Pretresno veće će da razmotri ovaj usmeni zahtev, pošto je tako iznet. Pretresno veće ostaje pri roku od tri meseca i periodu od 150 dana, a sve je to podložno onome šta sam ja rekao, o tome da se sve to zasniva na informacijama koje mi tražimo od Sekretarijata, u vezi sa brojem dana koje ste vi izgubili zbog bolesti. Kada Pretresno veće dobije te informacije, Pretresno veće će da bude u situaciji kako da pristupi bilo kakvim poteškoćama koje će te vi da imate u izvođenju svoje odbrane. Ne želim da kažem bilo šta više o tome. Pretresno veće će onda možda biti sklonu da ispolji neku vrstu fleksibilnosti u vezi sa izvođenjem vaših dokaza, ali ako vi budete nailazili na poteškoće, to će da zavisi od informacija koje mi budemo dobili od Sekretarijata u vezi sa brojem dana koje ste vi izgubili. Ja mislim da smo ovim pokrili pitanja koja ste vi pokrenuli. Ne želim da se odugovlači sa ovom raspravom. Da li vi imate još nešto dodatno da kažete, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Želim da vam kažem da sam dao na papiru, oficiru za vezu koga ste mi vi odredili ili koga mi je Registar odredio, imena svih ovih ličnosti, razlozi zašto treba da se pojavi Klinton su potpuno jasni. On je odlučio o mnogo stvari koje su se ticale Jugoslavije, on je izrekao niz laži kao pretekst bombardovanja Jugoslavije, on je dao naloge ...

SUDIJA ROBINSON: Ja sam vas prekinuo, gospodine Miloševiću, to nije u skladu sa redosledem pitanja o kojima se raspravlja. Mi smo doneli odluku i vi morate da se pridržavate odluke, ako želite da Sud

izda nalog da se svedok pojavi. Morate da navedete razloge zašto bi takav sudski nalog morao da se izda. Ne znam ni jedan Sud gde bi takva procedura ili položaj Suda bio drugačiji. Prema tome, ne želim više ništa da čujem u vezi sa tim pitanjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, da li je logično da ako ste mi odredili vi, ne kažem kada kažem "vi", vi lično, nego, dakle, ova ovde organizacija oficira za vezu, valjda ono što preko oficira za vezu tražim može da dospe do vas i da bude uzeto u razmatranje ili je onda taj oficir za vezu nepotreban i dat samo kao pokriće da ste vi meni tu pružili pomoć u administrativnim pitanjima?

SUDIJA ROBINSON: Ta osoba za vezu je oficir za vezu. To nije vaš pravni zastupnik. Vi sami sebi zastupate, prema tome vi morate svoje stavove da uputite pisanim putem u vezi sa pitanjem koje sam naveo. Da li ima nekih drugih pitanja, ako ne, rasprava se završava.

Fond za humanitarno pravo